

Žrtvovanje Izaka.

Po pričama **Sefer Hajašara***) preveo L. F.

Izak, sin Abrahama, rastao je i postao velik, a njegov otac Abraham poučavao ga je na stazi Boga, da upozna Boga, pa će Večni biti s njim. A kad je Izaku bilo tridesetsedam godina, dođe jednog dana Ismael u posetu iz pustinje, pa je tražio priliku da govori i sa Izakom. Ismael se hvalio pred Izakom, pa mu reče: Bilo mi je trinaest godina, kad je Večni rekao mome ocu Abrahamu, da nas obreže. Ja sam tačno izvršio, kako je Večni mome ocu rekao, i tako sam predao svoju dušu Večnome i nisam prekršio njegovu zapoved, koju je zapovedio mome ocu. Tada Izak odgovori Ismaelu i reče: Što se hvališ predamnom zbog ove stvari, radi parčenceta mesa o kom ti je Večni zapovedio, da ga daš od sebe? Kao što Večni, Bog Abrahama, oca moga, živi, Večni bi i mome ocu rekao: Uzmi Izaka i donesi ga predame na žrtvenik, ja se ne bih ustezao, nego bih radosno i voljno izvršio.

Ali je Večni čuo, što je Izak rekao Ismaelu, i dopalo mu se jako. On se reši da kuša Abrahame.

Dogodi se jednog dana, kad Božji anđeli dodoše i stadoše pred Večnoga, da i satana dođe među njih i stade takođe pred Večnoga, da optuži čovečju decu pred Večnim. I Večni reče satani: Odakle dolaziš ti? Satana odgovori Večnome: Sa skitnje kroz zemlju i sa putovanja po njoj. Tada ga zapita Večni: Šta imaš da mi javiš o zemaljskoj deci? Na to odgovori satana: Opazio sam, da sva zemaljska deca Tebi služe i svagda se Tebe sećaju, kad hoće od Tebe što da dobiju. A kad im učiniš, što mole od Tebe, oni se odvrata, ostavljaju Te i ne sećaju Te se više. Pogledaj Abrahama, sina Terahova, dok nije imao dece, služio je Tebi i gradio Ti oltare, kud god je išao, i prinosiso Ti je na njima žrtve i objavljuvao svagda Tvoje ime svima stanovnicima zemlje. Ali sada, kad mu se rodio sin Izak, ostavio Te je. Svim stanovnicima zemlje priugotovio je veliku čast, a Večnoga je zaboravio. Jer od svega, što je spremio, Tebi nije dao ni jednu žrtvu-paljenicu ili čitavu žrtvu, ni vola, ni ovce, ni jare, od svega što je zaklao onog dana, kad mu je sin odbijen od sise. Isto Ti tako nije od dana, kad mu se rodio sin — a to su danas tridesetsedam godina — sagrađio ni jednog oltara, niti Ti je prineo žrtve, jer je video, da si mu Ti dao ono, što je iskao od Tebe, pa Te je

*) O knjizi Sefer Hajašara vidi Jevrejski Almanah II. str. 118. Prim. Prevod je veran i može se čitati u originalnom tekstu na str. 74. ff.

ostavio. Onda Bog reče satani: Jesi li dobro pazio na moga slugu Abrahama, jer njemu nema ravna na čitavoj zemlji, pošten je i bez ogreške, bogobojažljiv je i kloni se zla? Života mi moga, kad bih mu kazao: Prinesi mi na žrtvu tvoga sina Izaka, on mi ne bi odrekao, kao i kad bih mu kazao: prinesi mi žrtvu paljenicu od sitne stoke ili od goveda. A satana odgovori: a Ti reci Abrahamu to, što si sada govorio, e da li neće pogrešiti i učiniti suprotno Tvojim rečima.

U to vreme bila je reč Večnoga kod Abrahama i on mu reče: Abraham! Ovaj odgovori: Evo me. Tada reče Bog: Uzmi tvog sina, tvog jedinca, koga voliš, Izaka, i idi u zemlju Morije i prinesi ga tamo na žrtvu paljenicu na brdu, koje ću ti ja pokazati oblacima i velelepptom Božjom. Abraham premišljaše u svom srcu: Šta da uradim, te da odvojim moga sina Izaka od njegove matere, i da ga prinesem Večnome na žrtvu paljenicu? Abraham ode pod šator, sede ispred Sare, svoje žene, pa joj ovako progovori: Naš sin Izak već je velik, a još nije naučio službu svome Bogu. Zato ću sutra poći i odvesti ga Šemu i njegovu sinu Eberu, da tamo nauči puteve Božje. Oni će ga zaista učiti, da pozna Boga, i poučiče ga, kako će se u svako doba moliti Bogu, ne bi li ga uslišao, i još će tamo naučiti, na koji se način služi Bogu. Sara odgovori: Pravo si rekao, idi gos odaruj moj, i učini s njim kako si kazao. Ali ne udaljuj moga sina odeveć daleko od mene i ne ostavljaj ga dugo tamo, jer moja duša jako čezne za njegovom dušom. Abraham pak reče Sari: Kćeri moja, moli se Večnome, Bogu našemu, da nam učini dobro.

Sara uzme svog sina Izaka, da te noći kod nje spava; ona ga je ljubila, grlila i milovala sve do jutra. Tada mu reče: Sine moj, kako će se moći moja duša rastati s tobom? Ona ga poljubi i zagrli još jednom, plakaše s njim i za ovedi zbog njega ocu njegovom, Abrahamu. Sara reče Abrahamu: Molim te, gospodaru moj, pazi na svog sina, drži ga pred očima, jer ja nemam drugog sina ili kćeri sem njega. Ne ostavljaj ga! Kad je gladan, podaj mu jelo, a kad je žedan, neka pije vode, neka ne putuje pešice, niti sedi na suncu. Ne ostavljaj ga samog uz put, ne odreci mu ništa, što god bude kazao, i učini mu sve, što god ti zatraži. Sara je još mnogo plakala i Izak ove noći, i milovala ga je sve do jutra.

A u jutro, Sara uzme dobru i lepu odeću, kakvu je još imala, a koju je nekad dobila od Abimeleha (kralja Filistarskog). Obuče je svom sinu Izaku, metne mu šešir na glavu i ukrasi šešir dragim kamenom. Ona im dade hrane na put, i onda odoše Izak i Abraham, otac njegov, i neke sluge odoše s njima, da ih prate. I Sara pode s njima, išla je jedan deo puta, da ih prati, a oni joj najzad rekoše: Vрати se natrag u kolebu. A kad ću Sara reći svoga sina, Izaka, briznu u glasan plač, a s njom plakaše i njen muž, Abraham. I njihov sin, Izak, stade jako plakati, pa i svi,

koji su ih pratili, plakahu gorko. Sara uzme svog sina Izaka, dr-
žaše ga čvrsto u svom naručju, grljaše ga i ljubljaše i plakaše
dalje s njim. Tada reče Sara: Ko zna, hoću li te opet videti,
sine moj, posle dana današnjeg. I svi su plakali glasno, Abraham,
Sara i Izak, a s njima plakahu i oni, koji su ih pratili. Tada
se Sara odvoji od Izaka sa velikim plačem, i njene sluškinje i
sluge vratiše se s njome u kolebu. A Abraham ode sa svojim
sinom, Izakom, da ga prinese na žrtvu paljenicu, kao što je
Večni zapovedio. Abraham je poveo sa sobom dva dečaka, Is-
maela, sina Hagarina, i Eliezera, svoga slugu, oni idahu s njim zajedno.

Dokle idahu putem, ona dva dečaka ovako su govorila
među sobom. Ismael reče Eliezeru: Gle, moj otac, Atraham, vodi
sad Izaka, da ga prinese na žrtvu paljenicu Večnome, kao što
mu je On zapovedio. I dogodiće se, kad se vrati, da će mi dati
sve, što ima, da ga ja nasledim, jer sam ja njegov sin prvenac.
A Eliezer odgovori Ismaelu i reče mu: Zar nije Abraham tebe i
mater tvoju oterao i zakleo se, da ti nećeš ništa naslediti od
onoga, što je njegovo. Pa kome će onda dati sve, što ima, i svu
svoju krasotu, ako ne svom vernom sluzi, koji ga je služio dan
i noć, i činio onako, kako mi je govorio, zato će meni ostaviti
posle svoje smrti sve, što god ima.

Međutim, Abraham produži svoje putovanje sa Izakom.
Tada dođe satana i pojavi se Abrahamu u obliku starog čoveka,
pogurenog i poniznog. On pristupi Abrahamu i reče mu: Jesi li
ti lud ili budala, kad ideš da izvršiš ovu stvar danas na tvom
sinu jedincu. Zaista, Bog ti je dao sina na izmaku tvojih dana,
kad si već bio star, a sad ideš da ga ubiješ bez uzroka i
da uništiš dušu tvoga sina, tvoga jedinca sa zemlje. Ili va-
ljada ne znaš, ili nisi čuo, da ova stvar nije od Boga, jer Bog
ne može tako zlo postupati sa čovekom i reći mu: idi, ubij tvoga
sina! Kad Abraham ču ove reči, on znadaše, da su to reći sa-
tane, koji hoće da ga odvrati sa puta Božjeg. I Abraham ne
htede čuti glas satane, nego Abraham poviče na satanu i ovaj se udali.

Ali satana dođe opet i pristupi Izaku u obliku mladića le-
pog stasa i lepog lica. On pristupi Izaku i reče mu: Ti valjda
ne znaš, ili nisi čuo, da te tvoj stari i budalasti otac hoće danas
zbog ničega da ubije? Ali ti, sine moj, ne slušaj ga i ne budi
mu uslužan, jer on je star i budalast, ne daj da se tvoja skupo-
cena duša i tvoj lepi stas iskorene sa zemlje. Kad ču Izak ove
reči, on reče svome ocu, Abrahamu: Jesi li čuo, oče moj, što mi je
rekao ovaj čovek? To i to mi je rekao. Tada odgovori Abraham
svome sinu, Izaku: Kloni ga se, ne slušaj njegove reči i ne budi
mu uslužan, jer on je satana, koji hoće danas da nas odvrati
od zapovesti našega Boga. I Abraham poviče na satanu, tako da
se satana udalio od njih.

A kad je video, da ne može ništa da izradi protiv njih, on
se sakrio ispred njih, otišao je i usprečio im se na putu i postao

velika reka puna vode na putu. Kad su Abraham, Izak i njegova dva dečaka stigli na ovo mesto, a oni videše pred sobom vrlo veliku i moćnu reku punu bujne vode. Oni udoše u reku i ona im dopiraše do članaka. Ali kad idahu dalje, voda rastijaše i dopiraše im do vrata; tada se svi ustrašiše od vode. A dok još bejahu u reci, Abraham upoznade mesto i opomenu se, da ovde prede nije bilo vode. I Abraham reče svome sinu, Izaku: Ja poznajem ovo mesto, ovde nije bilo ni reke ni vode. Zaista je satana onaj, koji nam je sve to učinio, da nas odvrati danas od zapovesti našega Boga. Abraham poviče na satanu i reče mu: Neka te Bog pokara, satano, idi dalje od nas, jer mi idemo po zapovesti našega Boga. Tada se uplašī satana od glasa Abrahamova i otide od njih. A ono mesto postade opet suho, kao što je i prede bilo, i tako Abraham i Izak odoše onda na ono mesto, koje im je Bog zapovedio.

Dogodilo se trećeg dana, da je Abraham podigao svoje oči i video izdaleka mesto, sa koga mu je Bog govorio. Tada vide na njemu ognjeni stub, koji je dopirao od zemlje do neba, gust oblak bejaše na gori i slava se Božja vidaše u oblaku. Tada reče Abraham svome sinu, Izaku: Jesi li gledao na gori, koju vidimo izdaleka, ono što ja gledam na njoj? A Izak odgovori: Video sam ognjen stub i oblak, i slava se Božja videla u oblaku. Tada doznade Abraham, da je njegov sin, Izak, povoljna žrtva-paljenica Večnome. I reče Abraham Eliezeru i Ismaelu, svome sinu: Jeste li i vi videli, što smo mi gledali na gori izdaleka? A oni odgovoriše i rekoše: Mi ništa nismo videli, samo smo videli jednu goru kao i sve druge gore na zemlji. Tada Abraham doznade, da Večnom nije po volji, što su i oni išli s njim. Zato im Abraham reče: Ostanite vi ovde sa oslom, a ja i moj sin, Izak, ići ćemo do ove gore, poklonićemo se Večnome, a zatim ćemo se vratiti k vama. Tada Eliezer i Ismael ostadoše na ovom mestu, kao što im je zapovedio Abraham.

Abraham uze cepanice od drva za žrtvu paljenicu, natovari ih na Izaka, sina svoga, u svoju ruku uze oganj i nož i tako odoše obadvojica na ono mesto. Idući tako reče Izak svome ocu: Vidim oganj i drvo, a gde je jagnje, da se prinese Večnome kao žrtva paljenica? Abraham odgovori svome sinu, Izaku, i reče: Sine moj, tebe je Večni izabrao, da mu budeš žrtva-paljenica umesto jagnjeta. Tada reče Izak ocu svome: Sve što ti je Večni zapovedio, oče moj, učiniću rado i veselo. A Abraham reče dalje svome sinu, Izaku: Sine moj, ako imaš u svom srcu kakvu misao protiv ove zapovesti ili savet, koji je neuputan, a ti mi reci, sine moj, ne prikrivaj ga. A Izak odgovori svome ocu, Abrahamu, i reče mu: Kao što je živ Bog, oče moj, i kao što je živa tvoja duša, ja nemam ništa u pameti, ni desno ni levo, protiv one stvari, o kojoj ti je Večni govorio.

Abraham otpočne da gradi oltar na onom mestu, Abraham je gradio, a Izak mu je dodavao kamenje i blato, dok nisu bili

gotovi, da sagrade oltar. Zatim uze Abraham drva, pa ih složi na oltar, što ga je sagradio. Sad uze svog sina, Izaka, sveže ga, da bi ga metnuo na drva, koja su bila na oltaru, te da ga zakolje kao žrtvu paljenicu pred Večnim. Tada reče Izak svome ocu: Oče, veži me čvrsto i okuj i tek potom metni me na oltar, da se ne bih micao i otimao od noža, kad bude ušao u moje meso, te da ne obesvetim žrtvu-paljenicu. Abraham učini tako. Tada reče Izak svome ocu: Oče, kad me budeš zaklao i spalio kao žrtvu paljenicu, uzmi ono, što od mog pepela preostane i odnesi mojoj materi, Sari, pa joj reci: Ovo je ugodan miris od Izaka. Ali joj to ne reci, kad sedi kraj studenca, ili na kakvoj uzvišici, da ne bi zbog mene odbacila svoju dušu i umra. Kad je Abraham čuo reči Izaka, on podiže svoj glas i plakaše, kad je Izak ove reči izgovorio, a Abrahamove suze padahu na njegovog sina, Izaka. I Izak plakaše veoma i reče svom ocu: brzo požuri se, oče moj, i izvrši na meni volju Večnoga, našega Boga, kao što ti je zapovedio. Tada je Abrahamovo i Izakovo srce bilo ispunjeno radošću zbog stvari, koju im je Večni zapovedio. Ali je oko gorko plakalo, a srce je bilo veselo. Tada Abraham sveže svoga sina, Izaka, metne ga na oltar preko drva, a Izak si pruži svoj vrat ispred svoga oca na oltaru. Tada pruži Abraham svoju ruku, da očepa nož i zakolje svoga sina kao žrtvu-paljenicu na oltaru.

U taj čas stupiše anđeli milosrđa pred Večnoga, govorahu mu u korist Izaka i rekoše: O, Večni, milosrdni i milostivi kralju, ti imaš milosti za sve, što si stvorio na nebu i na zemlji, i svemu daješ život. Uzmi kakav otkup ili zalogu za Izaka, slugu tvoga, budi blag i smiluj se Abrahamu i Izaku, sinu njegovom, koji su danas uradili po tvojoj reči. Ti si video, Večni, Izaka, sina Abrahamova, okovana i svezana, da bude žrtvovan na oltaru kao kakva stoka! Neka bi se razbudilo tvoje milosrđe nad njima.

U isti čas javi Večni Abrahamu i poviče mu s neba i reče mu: Ne pružaj tvoju ruku prema dečaku i ne čini mu ništa, jer sad znam, da si bogobojažljiv, što si ovo učinio i nisi mi odrekao tvoga sina jedinca. Abraham podiže svoje oči i vide: Kako se jedan ovan pozadi zapleo u žbunu svojim rogovima. To je onaj ovan, kog je Večni stvorio onog dana, kada je stvorio zemlju i nebo. I Večni je odredio ovna od ovog dana pa sve do dana, kad je trebao da bude žrtva-paljenica umesto Izaka. Ovan pođe i približi se Abrahamu. Tada ga ščepa satana i zaplete ga rogovima u žbunu, da ne bude blizu Abrahamu i da Abraham zakolje svoga sina. Ali Abraham vide ovna, gde dolazi, i približuje se Abrahamu, i vide, kako ga satana sputava. Tada Abraham ode tamo, uze ga i donese ga pred oltar. Zatim oslobodi svoga sina, Izaka, od uza, i metne ovna umesto njega. Potom zakolje ovna na oltaru i žrtvova ga kao žrtvu-paljenicu umesto Izaka, sina svoga. On poškropi ovnujskom krvlju oltar, poviče i reče: Ovo je ume-

sto moga sina, neka se ova krv smatra kao krv moga sina pred Večnim. I sve što je činio Abraham sa ovnom na oltaru, on uzviknu i reče: Ovo ja umesto moga sina, ovo neka se smatra umesto moga sina pred Večnim.

Abraham ispuni čitavu službu na oltaru i sve je bilo pravo u očima Večnoga i primljeno je kao Izak. Bog je blagoslovio Abrahama i njegovog potomka toga dana.

Priče Eldad Hadani-a.

Preveo po izdanju **A. Epsteina** L. F.*)

Kod nas se bavio čovek po imenu Eldad Hadani iz plemena Dan, pa nam je pričao, da četiri plemena i to: Dan, Naftali, Gad i Ašer, stanuju u zemlji Havila, koja je, kako je od starine pozno, bogata zlatom. Oni imaju sudiju, koji se zove Abdon, i izvršuju (u Talmudu propisane) četiri smrtne kazne nad krivcima. Oni žive u šatorima i seljakaju se od jednog mesta do drugog. Oni stalno ratuju sa sedam kraljeva zemlje Kuš. Zemlja im je velika sedam meseca putovanja. Petorica onih kraljeva graniče njihovu zemlju sa zapadne i istočne strane i poglavito sa ovima su u stalnoj zavadi. Ko god od mladića ima nežno srce, taj se posvećuje na službu Bogu, njegovoj nauci.

Oni imaju čitavo pisme, ali ne čitaju priču o kraljici Esteri, jer nisu preživeli ovo čudo, isto tako ni pesme tugovanke, da ne bi ožalostili svoje srce. U njihovoj usmenoj nauci ne navodi se ni jedan književnik, nego se posvud veli: I zapovedi Josua u ime Mosesa, koji je primio od Boga.

U koga su god među njima zdrave mišice, mora biti ratnik, niko se ne sme udaliti od svoje zadaće, bilo da je određen za učenje Tore, ili za ratnu službu. Kad polaze u rat, oni idu u strogo uređenim redovima. Tri meseca u godini provedu junaci Dana na konjima, kad gone neprijatelje i sede na konjima čitave sedmice. Odmornog dana Sabata silaze dole sa svojih konja, ma gde bili, a konji ostaju pod ratnom opremom. Ako neprijatelj nije na dohvat ruke, onda svetkuju dan Sabata po propisu. Pojave li se neprijatelji toga dana, mnoge će pobiti Božjom silom, koja počiva na njima. Među njima su i potomci Simsona, deca Delile, najslabiji među njima goni veliku gomilu i njihov ratni povik ravan je urliku lava. Obično viču jasno: Pobjeda je u Večnome, nad tvojim narodom, plemena Ješurun, tvoja moć,

*) A. Epstein, Eldad Hadani, Seine Berichte über die X. Stamm e und deren Ritus nach Handschriften und alten Drucken, Pressburg 1891, str. 4 ff. Prema ovim pričama zauzet je različit stav. Grätz im prosvetljuje veliki ekskurs u V. svetski svoje Istorije Jevreja, nota br. 19. Grätz zauzima stanovište, da je ovaj turist bio pustolov i šarlatan. Tome suprotno tvrdi Epstein u uvodu svoje gore pomenute knjige, da se Eldad nikako ne može smatrati pustolovom; on je poreklom ili iz Jemena, ili iz Južne Afrike, našto ukazuje njegov glomazni, arabizmima zasićeni hebrejski jezik. Eldad je živio oko 880 godine.